

De NGJS Nieuwsbrief

Een manier voor Joodse Studies-geleerden om contact te houden en up-to-date te blijven!

In deze nieuwsbrief

- * Prof. Carly Crouch
- * Boekpresentatie
- * Nieuwe boeken
- * Joodse studies proefschriften
- * Een blik terug op...
- * Vanuit het bestuur
- * Algemene nieuws en vacatures

Het Nederlands Genootschap voor Joodse Studiën (NGJS)

Heeft u vragen, ideeën of andere suggesties voor het Bestuur? Stuur dan een e-mail naar onze secretaris,

Dr. Eric Ottenheijm:
H.L.M. Ottenheijm@uu.nl

E-mail ons uw nieuws over lezingen, conferenties, calls for papers en nieuwe MA en PhD scripties!

Nieuwsbrief geredigeerd door
Dr. Ortal-Paz Saar:
o.p.saar@uu.nl

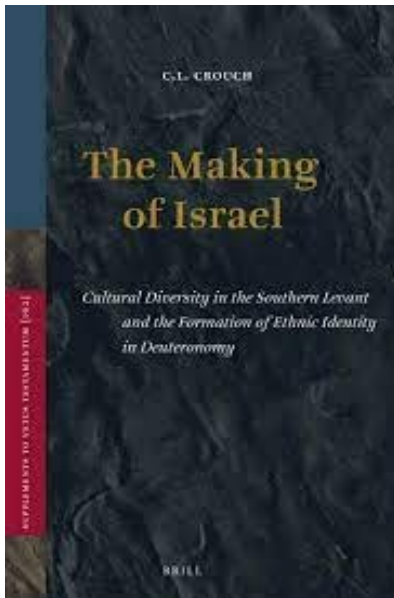
Prof. Carly Crouch benoemd tot hoogleraar aan de Radboud Universiteit

Vorig jaar kreeg de Faculteit der Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen van de Radboud Universiteit een nieuwe hoogleraar Hebreeuwse Bijbel/Oude Testament en Oud Jodendom. Om prof. Crouch beter te leren kennen, hebben we haar een aantal vragen gesteld. Prof. Crouch's website vindt u [hier](#).

Gefeliciteerd met uw aanstelling als hoogleraar aan de Radboud Universiteit! Kunt u iets vertellen over uw onderzoek tot nu?

Dank je wel! Mijn onderzoek betreft vroege joodse identiteit, ethiek en cultuur. Onlangs heb ik de vernietiging van het koninkrijk Juda en de deportatie van veel Jeruzalemiten naar Babylonië bestudeerd. Mijn nieuwste boek, *Israel and Judah Redefined*, past inzichten uit traumastudies, sociaal-wetenschappelijk onderzoek naar migratie en postkoloniale theorie toe om dit cruciale moment in de Joodse geschiedenis te herschrijven in het licht van de effecten van massale ontheemding en koloniale-imperiale macht. Ik heb gemerkt dat een vergelijkbare multidisciplinaire benadering ook nuttig is in mijn eerdere werk, waarin ik modellen uit uiteenlopende disciplines als antropologie, archeologie, filmstudies en vertaaltheorie heb gebruikt om historische en tekstuele fenomenen te begrijpen. Mijn vorige boeken hebben de reactie van Deuteronomium op culturele en economische veranderingen in de zuidelijke Levant (*The Making of Israel*) geanalyseerd, de relatie tussen politiek schrijven in de Hebreeuwse Bijbel en de ervaring van het imperium opnieuw beoordeeld (*Israel and the Assyrians*, gevolgd door *Translating Empire*, met mijn vriend en collega Jeremy Hutton), of brengen de ethiek van oorlogsvoering in verband met de theologie van de schepping (Oorlog en ethiek). Ik heb ook *An Introduction to the Study of Jeremiah* geschreven en, met Christopher B. Hays, een inleiding tot *Isaiah: A Paradigmatic Prophet and His Interpreters*.

Voor uw aanstelling aan de Radboud Universiteit hebt u onder meer college gegeven in de VS en de UK. Vindt u dat de academische wereld (zowel studenten als werksfeer) hier in Nederland anders is, en zo ja, hoe?

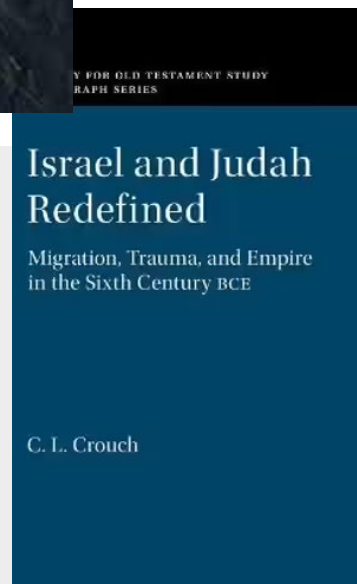
Veel aspecten van het academische leven in Nederland zijn vergelijkbaar met mijn ervaringen in Noord-Amerika en het Verenigd Koninkrijk: collega's die houden van hun onderzoek en de kans om het te delen met goede studenten, maar die zich ingeperkt voelen door groeiende bureaucratische eisen. Twee van de verschillen die tot nu toe opvielen, zijn de houding van studenten ten opzichte van hun studie, die dankzij betere overheidssteun voor hoger onderwijs niet zo beladen is met financiële verplichtingen als universitaire studies in de VS en het VK, en de overtuiging onder mijn collega's

dat werk belangrijk is maar niet allesbepalend mag zijn. Na te zijn opgeleid in een Anglo-Amerikaanse academische cultuur die workaholics waardeert, was het prettig om kennis te maken met een academische cultuur die het belang van rust en andere activiteiten erkent.

Hoe ziet u de rol van Bijbelstudies en, meer in het algemeen, van religiestudies, in de wereld van vandaag?

Of je het nu als een heilige tekst beschouwt of niet, de Hebreeuwse Bijbel is een geweldige tekst om mee na te denken. Te vaak zien mensen het als een verzameling saaie wetten, die je vertellen wat je moet doen en denken, allemaal in zwart-wit vastgelegd. In feite staat de Hebreeuwse Bijbel vol met complexe personages, afgebeeld in gecompliceerde situaties waarin ze moeten uitzoeken hoe ze

prioriteit moeten geven aan concurrerende morele waarden - en de 'moraal van het verhaal' is niet altijd duidelijk. Het daagt zijn lezers ook uit om zich heen te kijken, en naar binnen, en zo op te merken hoe vergelijkbaar de menselijke tekortkomingen van twee millennia geleden zijn met onze mis-

lukkingen van vandaag. Bij het lezen van het verhaal van Davids uitbuiting van Bathseba (2 Sam. 11), merkte een van mijn studenten op dat dit moreel flagrante verhaal niet uit het niets komt, maar volgt op een litanie van Davids andere seksuele agressies - zoals vaak het geval is met hedendaagse misbruikers - en vroeg zich af wat er had kunnen gebeuren als iemand eerder de moed had gehad om bezwaar te maken tegen zijn gedrag.

Het lijkt erop dat engagement met een breder publiek voor u van bijzonder belang is. Kunt u iets meer vertellen over uw projecten (verleden en toekomstig) op dit gebied?

Ik ben geïnteresseerd in ethiek en sociale rechtvaardigheid, en in de manieren waarop het historisch onderzoek dat ik doe met de Hebreeuwse Bijbel kan bijdragen aan hedendaagse ethische gesprekken - onder degenen voor wie de Hebreeuwse Bijbel een heilige religieuze tekst is, maar ook voor de bredere samenleving. Samen met collega's heb ik openbare conferenties georganiseerd over de behandeling van het menselijk lichaam na de dood, religieuze reacties op migranten en vluchtelingen, en de Amerikaanse wapencultuur. Je kunt me ook op internet vinden, pratend over hoe ons begrip van de profetische teksten van Jeremia en Ezechiël wordt geïnformeerd door psychologisch werk met overlevenden van trauma's, en hoe de opname van deze teksten in de joodse en christelijke canons op zijn beurt als leidraad zou kunnen fungeren. voor hoe trauma-overlevenden kunnen worden opgenomen in deze geloofsgemeenschappen.

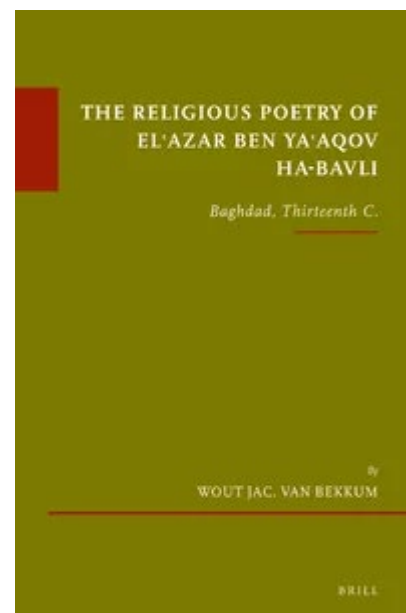
Heel erg bedankt voor uw antwoorden, en veel succes in de komende jaren!

***The Religious Poetry of El'azar ben Ya'aqov ha-Bavli. Baghdad, Thirteenth C.* by Wout J. van Bekkum. Études sur le judaïsme mé-diéval 94 (Leiden and New York: Brill, 2023).**

Dit boek biedt de lezer een fascinerende verzameling hymnen, gecomponeerd door El'azar de Babyloniër, een Arabisch-joodse dichter die in de eerste helft van de 13e eeuw actief was in Bagdad. Zijn religieuze oeuvre bestaat uit tientallen hymnes, afkomstig uit de schatten van de Cairo Genizah en de Firkovicz Collections. Zijn composities vormen een dwarsdoorsnede van genres en liturgische bestemmingen. El'azars devotionele hymnologie wordt gekenmerkt door een opvallende spirituele neiging die zijn vertrouwdheid met het hedendaagse soefisme in zowel islamitische als joodse kringen verradt.

Dit boek wordt aanbevolen aan specialisten op de relevante gebieden en voor iedereen die geïnteresseerd is in middeleeuwse poëzie en poëtica van het Midden Oosten. Lees meer hier: <https://brill.com/display/title/61801>.

***Samuel Hirsch: Philosopher of Religion, Advocate of Emancipation and Radical Reformer.* Edited by Judith Frishman and Thorsten Fuchshuber. Studia Judaica 97 (Berlin and Boston: De Gruyter, 2022).**

Rabbi Samuel Hirsch (Thalfang 1815 - Chicago 1889) speelde een belangrijke rol bij de ontwikkeling van het hervormingsjodendom in Europa en de VS. Dit boek is de eerste uitgebreide publicatie gewijd aan deze opvallende persoonlijkheid wiens betekenis niet minder was dan die van zijn tijdgenoten Abraham Geiger en David Einhorn.

Op weg van Thalfang via Dessau en Luxemburg naar Philadelphia drukte Hirsch op tal van manieren zijn stempel op maatschappelijke, religieuze en filosofische ontwikkelingen. Tegen de tijd dat hij in 1843 werd benoemd tot opperrabbin van de joodse gemeenschap in Luxemburg, had hij al veel van zijn belangrijkste werken over godsdienstfilosofie geschreven. Daarin ging hij in debat met de jonghegelianen over het belang van het judaïsme, de

religie die, meer dan enige andere, de menselijke verwezenlijking mogelijk maakte van de vrijheid die zo centraal staat in Hegels filosofie. In de loop van de tijd nam Hirsch een steeds radicaler standpunt in over kwesties als joodse rituelen en gemengd huwelijk. Het doel van zijn hervormingen was niet assimilatie. Hij streefde ernaar het judaïsme te versterken om aan de eisen van de moderniteit te voldoen en het voortbestaan ervan in de moderne tijd mogelijk te maken.

Het verhaal van Hirsch is de sleutel tot het begrijpen van de transnationale geschiedenis van het hervormde judaïsme en de strijd van joden om een plaats in de geschiedenis en de samenleving veilig te stellen.

Joodse studies proefschriften

Promotieonderzoek:

Nieuwe kansen, oude belemmeringen. De sociale mobiliteit en integratie van de Joods-Nederlandse elite, 1870-1940

door Sietske van der Veen

Promotoren: em. prof. dr. Lex Heerma van Voss (Huygens Instituut/Economische en Sociale Geschiedenis, UU) en prof. dr. Leo Lucassen (IISG/Centrum voor de Geschiedenis van Migranten, UL), copromotor: prof. dr. Karin Hofmeester (IISG/Instituut voor Joodse Studies, UAntwerpen)

Vanaf het laatste kwart van de negentiende eeuw tot aan de Duitse bezetting genoten steeds meer Joodse Nederlanders kansen om sociaal te stijgen en om te integreren in de bredere samenleving. Tegelijkertijd kregen zij te maken met een nieuwe, racistische vorm van antisemitisme. Dit promotieproject onderzoekt hoe Joden met een hoge(re) sociale status omgingen met de kansen en uitdagingen van hun tijd. De database van het Biografisch Portaal van Nederland en aanvullend bronmateriaal worden gebruikt om de levens van meer dan zevenhonderd Joden te analyseren. Op het eerste gezicht lijkt hun verhaal dat van succesvolle sociale stijging en verregaande integratie, waarbij beroepen, opleidingen, woonplaatsen, huwelijkspartners en verenigingen fungeerden als ingangen naar niet-Joodse levenssferen. Voor deze Joodse (nieuwe) leden van de Nederlandse politieke, financiële en culturele elites bleef het echter niet slechts bij kansen die aan hen werden gegeven. Zij waren zelf ook sterk gemotiveerd om een actieve rol te spelen in de maatschappij. Desondanks werden zij nooit geheel geaccepteerd in niet-Joodse kringen, waar hun succes op vijandige reacties kon rekenen.

Leden van de familie Visser-Wertheim in een kuuroord in Duitsland, 1905. Collectie Joods Museum F002197.

Een blik terug op...

De NGJS Conferentie in Groningen, 2 november 2022

door Jan Willem van Henten

De keynote lezing van Yair Wallach ("The Arab Ashkenazi: Rethinking Jewish Migration from Europe to the Middle East") was een fantastische introductie in het thema van deze conferentie: Joodse studies vanuit het perspectief van het Midden-Oosten ("The Middle Eastern Turn in Jewish Studies", zie: <https://joodsestudies.nl/index.php/evenementen/>). Wallach stelde een aantal pertinente vragen en liet met welgekozen voorbeelden van biografieën mooi zien dat de gebruikelijke tweedeling van Ashkenaziem en Sephardiem voor het Midden-Oosten vaak niet opgaat.

Yair Wallach tijdens zijn keynote lezing. Foto: Arjen Bakker

Enkele centrale vragen die terug kwamen in de lezing waren:

- Wat bedoelen we met de naam Ashkenaziem en wanneer beschouwen Joden zichzelf als zodanig?
- In hoeverre kunnen we de Joden van Ashkenazische afkomst die naar Palestina reisden beschouwen als migranten vergelijkbaar met de Joodse immigranten naar Amerika of West-Europa?
- Gaat het bij hen om migranten of kolonisten en wat is het verschil tussen beiden?

Het voert te ver om hier de gehele lezing weer te geven en ik beperk me daarom tot een deel van de geschiedenis

van de Ashkenaziem in het Midden-Oosten zoals Wallach dat behandelde. De eerste Ashkenaziem arriveerden waarschijnlijk al in de 13e of 14e eeuw in het Midden-Oosten. Het oudste concrete bewijs van hun aanwezigheid vormt een brief uit 1560 van Rachel Susman uit Jeruzalem aan haar zoon Moshe in Cairo. Saloniki had eerder een Ashkenazische gemeenschap dan een Sephardische. De categorie Ashkenaziem komt vervolgens op in verband met de migratie naar Palestina. Vanuit het perspectief van Midden-Oosten studies wordt onderzoek gedaan naar de acculturatie van deze Ashkenaziem, bijv. naar de invloed van het Arabisch op het Jiddisch, die blijkt uit meer dan 800 uitdrukkingen in het lokale Jiddisch van die tijd. Verder werden plaatselijke kledingconventies overgenomen en wisten Ashkenaziem toe te treden tot de middenklasse, zoals blijkt uit familiefoto's met mannen die een fez droegen. Sommige Ashkenaziem waren burgers van het Ottomaanse rijk en vervulden functies in staatsdienst, bijv. als belastinginners en leden van lokale of regionale raden. De tweede minister-president van Israël, Moshe Sharett, diende als eerste luitenant in het Ottomaanse leger. Ashkenazische Joden doorbraken de door Sephardiem gedomineerde handel in etrogien door met etrogien uit Palestina te komen, die als beter en authentieker beschouwd werden. Simon Arzt had succes met een sigarettenfabriek in Egypte, in totaal migreerden 10.000-20.000 Ashkenaziem naar Egypte.

In de verschillende sessies na de keynote lezing gaven junior en senior onderzoekers prachtige papers (zie voor de behandelde onderwerpen <https://joodsestudies.nl/wp-content/uploads/2022/09/2022-11-ngjs-conf-prog.pdf>). De sfeer was de gehele dag uitstekend, waarbij de geweldige catering zeker ook toe bijdroeg. Het was heel goed om elkaar weer persoonlijk te ontmoeten en er werd ook goed genetwerkt in de pauzes.

Tijdens de afsluitende paneldiscussie vroeg Bart Wallet aan de panelleden om in vijf regels aan te geven wat de “Middle Eastern Turn” in Joodse studies voor hen inhield. Natuurlijk liepen de antwoorden uiteen, maar aan het eind van de discussie tekende zich toch een zekere consensus af die ik hier in telegramstijl weergeef: beweging weg van een focus op Europa, nadruk op historisch onderzoek, onder meer naar de erfenis van het Europese en Ottomaanse kolonialisme, nuance, en het kritisch bevragen van bestaande categorieën. Wallach kreeg het laatste woord en stelde: “give the people we study agency and contextualize them properly.” Het NGJS is de drie organisatoren van deze zeer succesvolle eendaagse conferentie, Lucia Admiraal, Sasha Goldstein-Sabbah en Arjen Bakker grote dank verschuldigd.

Simon Arzt winkel, Port Said, Egypte.
Collectie Tropenmuseum. Source: Wikimedia Commons

Vanuit het bestuur...

De afgelopen NGJS-conferentie in Groningen op 2 november was een groot succes en ik bedank graag nogmaals de drie organisatoren, Lucia Admiraal, Sasha Goldstein-Sabbah en Arjen Bakker. De conferentie in 2023 zal door de UvA georganiseerd worden. Op maandag 6 februari 2023 organiseert het NGJS een studiemiddag (14.00-16.30, maandag 6 februari a.s., 14.00-16.30. Locatie: Oude Manhuis Poort A0.09, Amsterdam, online presentie is mogelijk) over het rapport *Stand van zaken Joodse Studies in Nederland 2008-2021*, geschreven door Lieve Teugels, Leo Mock en Martijn Stoutjesdijk. We gaan dan met name in gesprek over de aanbevelingen en de rol van het NGJS daarin. In januari zullen we afscheid nemen van twee bestuursleden, Julie-Marthe Cohen en Bart Wallet, en inmiddels zijn ook twee nieuwe bestuursleden aangetreden: Lieve Teugels en Ortal-Paz Saar. We bedanken Julie-Marthe en Bart alvast voor hun vele goede werk en verwelkomen Lieve en Ortal-Paz. Het bestuur heeft een interne notitie geschreven over het omgaan met anti-Joodse sentimenten op de werkvloer van de academie. Deze notitie kan op verzoek toegestuurd worden en leden die met deze sentimenten te maken hebben kunnen hun ervaringen delen met mij (graag eerst even contact per email, ook over de notitie: J.W.vanHenten@uva.nl). Ik wijs nog eens op het komende congres van de European Association for Jewish Studies in Frankfurt (16-20 juli 2023), de call voor papers sluit op 31 december, zie <https://www.eurojewishstudies.org>. Tenslotte verzoek ik graag om de contributie over 2022 te voldoen als dat nog niet gebeurd is: € 20 voor senior-leden, € 10 voor junior-leden/promovendi en € 5 voor studenten, rekeningnummer: NL24 RABO 0304148652 t.n.v. Stichting Nederlands Genootschap Joodse Studiën.

Namens het NGJS-bestuur, Jan Willem van Henten, Voorzitter NGJS

Financiën

Door Johanna Tanja, NGJS Penningmeester

In financieel opzicht was 2022 voor het NGJS een goed jaar. Na een aantal moeilijke jaren is er weer voldoende geld om niet alleen de vaste lasten te kunnen dragen, maar is het ook weer mogelijk om activiteiten te bekostigen. Heel hartelijk dank voor uw jaarlijkse bijdrage! Het mini symposium rond de uitvoering van het requiem van Theresienstadt kon worden gefinancierd door het NGJS. Voor de NGJS Najaarsconferentie afgelopen november in Groningen ontvingen we een bijdrage van de Universiteit Groningen en het Ramselaar Fonds.

Chanoekavieging in Amsterdam. Op 21 december vindt de eerste Chanoekavieging aan de UvA plaats. Het evenement zal in het P.C.Hoofthuis (Spuistraat 134) vanaf 18:00 plaatsvinden. Prof. Bart Wallet zal de avond openen met een korte lezing, waarna er wat te eten en te drinken is. Graag aanmelden via: <https://forms.gle/RErhCNv67WNsQSvz6>

Call for Papers: CRASIS Annual Meeting and Masterclass. CRASIS nodigt aanmeldingen uit voor haar twaalfde jaarlijkse bijeenkomst en masterclass, die zullen plaatsvinden op 20 februari 2023 (masterclass) en 21 februari (bijeenkomst) aan de RUG. Dit is een tweedaags evenement, ontworpen om discussie en de uitwisseling van ideeën over de Oudheid, zonder de disciplinaire grenzen tussen afgestudeerde studenten, postdocs en gevestigde wetenschappers. Dit jaar verwelkomt CRASIS prof. [Esther Eidinow](#) (University of Bristol) als keynote spreker en Master. Het overkoepelende thema het evenement is: "Sensing, Making, Relating: Ontologies of the Divine". De volledige informatie leest u hier: <https://www.rug.nl/research/centre-for-religious-studies/research-centres/crasis/research-teaching/annual-meeting/>. Voorstellen voor papers en Master presentaties dienen uiterlijk **15 december 2022** te zijn ingediend.

Call for Papers: "Exploring Rest in Ancient Jewish and Early Christian Contexts", een symposium georganiseerd door Seth A. Bledsoe en Ludwig Beethoven J. Noya op 4 juli 2023 aan de RU. Het symposium heeft tot doel de verschillende manieren te onderzoeken waarop 'rust' wordt geconceptualiseerd in literaire, sociale en politieke contexten van het oude Middellandse Zeegebied en het oude Nabije Oosten, vooral in relatie tot oude joodse en vroegchristelijke contexten. Voorstellen voor papers (25 minuten, in het Engels), samen met een CV, dienen uiterlijk **31 december 2022** te zijn ingediend via email aan seth.bledsoe@ru.nl en ludwig.noya@vanderbilt.edu.

Call for Papers: UU Masterclass met prof. Christine Hayes. Het *Compendia Rerum Iudaicarum ad Novum Testamentum* (CRINT) board presenteert het symposium "Re-Visioning Late Antique Religion: The Study of Rabbinic Judaism and Christianity" ter ere van de publicatie van prof. [Christine Hayes'](#) nieuwste deel van [The Literature of the Sages: A Re-Visioning](#) (CRINT 16; Brill, 2022). Dit symposium wordt georganiseerd door dr. Eric Ottenheijm en dr. Albertina Oegema, en vindt plaats op 20 en 21 maart 2023 aan de UU. Bachelor-, master- en PhD-studenten zijn uitgenodigd om een voorstel in te dienen voor een Masterclass (21/3) met prof. Hayes. Voor meer informatie zie: <https://joodsestudies.nl/index.php/nieuws-2/>. Voorstellen voor presentaties dienen uiterlijk **1 januari 2023** te zijn ingediend via email aan a.p.toor@students.uu.nl.

UD vacature bij de RUG. De Faculteit der Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen zoekt een UD gespecialiseerd in het Nieuwe Testament en het vroege jodendom, voor 0,8 fte. Lees hier de volledige informatie: <https://www.ru.nl/en/working-at/job-opportunities/assistant-professor-of-new-testament-and-early-judaism>. Solliciteren is tot **22 januari 2023** mogelijk.

Post-doctoral vacature bij de UvA. Een nieuwe driejaar postdoctoraal positie wordt beschikbaar als onderdeel van een project over Jewish Urban Cultures, geleid door prof. Irene Zwiep en prof. Bart Wallet. Lees hier de volledige informatie: <https://vacatures.uva.nl/UvA/job/Postdoctoral-Position-in-Jewish-Urban-Landscapes-in-Western-Europe/760318302/>. Solliciteren is tot **1 februari 2023** mogelijk.

Gelukkig Chanoeka!

חג חנוכה שמח!